

De StrafPaal

Bloed aan de Paal

Auteur: Lancar Ida-Bagus

© Jaar 16-07-2025 Vishnuh-Genootschap & Gurubesar. Alle rechten voorbehouden.
Deze tekst, het verhaal en alle bijbehorende materialen zijn eigendom van het Vishnuh-Genootschap en de Gurubesar. Niets uit deze publicatie mag worden gereproduceerd, verspreid, of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het Vishnuh-Genootschap en de Gurubesar.

Inhoud

Proloog	11
De bloedpaal dwong ons om te zwijgen:	30
De Aankomst	36
Door de Ogen van een Kind	41
Ooggetuige van de StrafPaal	45
De Regels van het werkkamp	48
De Eerste Straf	56
Spoken van de Nacht.....	61
Ibu Tan.....	65
De Vlam	73
De Schaduw van Angst	74
De Schaduwbijsamenkomst	76
Het Breken van het Stilteverdrag.....	79
Splinters in het Machtsspel	83
Nieuwe Orde, Oude Wonden	85
De Eerste Vlamme Actie	88
De Terugslag	91
De Beul en Zijn Spiegel.....	92
Schaduw en Spanning	94
De Ontplofing.....	95
As en Nieuwe Wortels	97

Stemmen van de Verbinding.....	99
De Opkomende Storm.....	100
De Eerste Overwinning	102
Wanhopige Gevangen	103
Het Plan van Vrijheid.....	105
De Eerste Slag	106
Chaos en Wraak.....	109
Breuklijnen	110
Het Kruispunt	111
De Opstand	113
De Ochtend Na.....	114
Nieuwe Dagen, Oude Wonden.....	115
Verweven Sterktes	117
Schaduwen van het Verleden	119
Het Oog van de Storm	122
De Stilte Na de Storm.....	127
Verbonden Krachten	128
De Proef van Vertrouwen	132
Wederopstanding	136
Onder de Vlammen	138
Het Keerpunt.....	140

De Storm	142
De Vlam van Hoop	145
De Wonden Helden	147
Nieuwe Wortels.....	148
Scherven van het Verleden	150
Nieuwe Wegen	153
Schaduwen uit het Verleden	154
Jacht op het Verleden	157
De Ommekeer	160
Het Laatste Oordeel	162
De Nieuwe Dageraad	163
De stilte na de dageraad	166
Gerechtigheid en Vrijheid.....	167
Epiloog - Wat Overbleef in Nederlands-Indië.....	169

Proloog

Dit boek is gebaseerd op de harde realiteit en het onwankelbare verzet van de slachtoffers in de koloniale tijd op voormalig Nederlands-Indië. Het brengt de verhalen van inlandse volkeren tot leven, die ondanks lijfstraffen, uitbuiting en vernederingen, hun waardigheid wisten te behouden en op hun eigen wijze weerstand boden tegen het koloniaal bewind.

De lijfstraffen

Het meest afschuwelijke waren de lijfstraffen die de inlandse volkeren destijds moesten ondergaan – pijnlijk, vernederend en vaak zonder genade. Deze straffen werden opgelegd zodra men ook maar de schijn van gebrek aan onderdanigheid of sympathie jegens de kolonisten toonde, wat een klimaat van angst en machteloosheid creëerde.

Allereerst waren er de Tandil en de Mandòr – de bemiddelaars tussen de bedrijfsleiding en het werkvolk. Ze ontvingen een percentage van het loon van de arbeiders die ze zelf hadden

aangebracht, en werden vaak aangesteld als ploegbaas of opzichter. Wat hen onderscheidde van het gewone werkvolk was hun uiterlijk: een lachwekkend hoedje, veel te grote schoenen, en een stok die als symbool van gezag moest dienen. Verder moesten ze beschikken over een harde stem, want bevelen werden zelden rustig gegeven – bijna altijd werd er gesnauwd of geschreeuwd.

Na de Tweede Wereldoorlog, in de jaren vijftig, vertrok een aanzienlijk aantal voormalige ploegbazen uit de koloniën naar Nederland. Deze mannen, die in het koloniale systeem in Nederlands-Indië hadden gefunctioneerd als tussenpersonen – zoals Tandil of Mandòr – wisten hun positie van beperkte macht vaak om te zetten in zogenaamde sinecurefuncties binnen de Nederlandse samenleving.

In de koloniën stonden zij bekend als harde, vaak gevreesde figuren die als opzichters fungeerden tussen de inlandse arbeiders en de koloniale bedrijfsleiding. Ze kregen een commissie op de lonen van de arbeiders die zij

aanbrachten, en gaven bevelen met een harde, schreeuwende stem. Hun macht was vooral symbolisch, maar werd tastbaar door hun kleding – een lachwekkend hoedje, oversized schoenen en een stok als teken van hun waardigheid.

Eenmaal in Nederland werden velen van hen ondergebracht in laagdrempelige ambtelijke functies, die weinig inhoud vereisten maar toch een zekere gezagspositie met zich meebrachten. Denk aan parkwachters, hulpambtenaren of informanten voor politie en justitie. Deze rollen stelden hen in staat om hun aangeleerde hiërarchische gedrag voort te zetten – niet zelden als handhavers van regels en normen die zij zelf niet altijd begrepen, maar wel met overtuiging oplegden.

Deze verschuiving van koloniale tussenfiguren naar kleine gezagsdragers in het moederland vormt een nauwelijks besproken, maar veelzeggend hoofdstuk in de Nederlandse postkoloniale geschiedenis. Ze waren producten

van een systeem dat hen tussen twee werelden had geplaatst — nooit volledig behorend tot de elite, maar ook geen deel meer van het volk. In Nederland hielden zij zich krampachtig vast aan het enige dat hen nog betekenis gaf: het gevoel van controle, hoe klein ook.

Vele inlandse collaborateurs bleven tijdens en na de Japanse bezetting en de daaropvolgende Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog in Nederlands-Indië, ondanks het grote risico dat zij liepen als verraders van hun eigen volk. Voor velen was het al snel duidelijk dat hun loyaliteit aan de koloniale machthebbers hen uiteindelijk duur zou komen te staan.

Onder het onderdrukte Indische volk werden deze mensen vaak gezien als hebzuchtige landgenoten die hun ziel verkochten aan de kolonisator, in ruil voor privileges, geld of een schijn van veiligheid. In de ogen van hun gemeenschap hadden zij zich medeplichtig gemaakt aan de vernietiging van hun eigen cultuur en volk — door informatie te

verschaffen, gewapende steun te verlenen of actief deel te nemen aan repressie en geweld.

Sommigen joegen zelfs leden van hun eigen stam of naburige bevolkingsgroepen de dood in, schouder aan schouder met buitenlandse bezetters. Deze verraadplegingen waren zelden het gevolg van ideologische overtuiging; vaker waren ze ingegeven door eigenbelang, angst of de hoop op maatschappelijke stijging binnen een systeem dat hen nooit volledig zou accepteren.

De geschiedenis herinnert zich deze inlandse verraders niet als helden, maar als tragische figuren — gevangen tussen macht en overleving, tussen onderdrukking en opportunisme. Hun keuzes, hoe verwerpelijk ook in de ogen van hun tijdgenoten, onthullen de morele chaos van een koloniaal systeem waarin trouw aan het volk soms het leven kostte, en trouw aan de bezetter zelden tot ware vrijheid leidde.

Veel ploegbazen hielden zich niet alleen bezig met toezicht houden, maar dreven ook een meedogenloze woekerhandel onder hun eigen

arbeiders. Door hun positie als tussenpersoon tussen de koloniale bedrijfsleiding en het werkvolk konden zij economische afhankelijkheid systematisch in stand houden – en daar persoonlijk van profiteren.

Zo werden koelies gedwongen om levensmiddelen, kleding en gebruiksartikelen af te nemen tegen sterk opgeblazen prijzen, vaak via winkeltjes of tussenhandel die in handen waren van de ploegbaas zelf of zijn familie. Deze bedragen werden vervolgens ingehouden op het loon of verrekend met voorschotten, waardoor arbeiders vrijwel elk seizoen met een schuld begonnen. Die schuld maakte het hen onmogelijk om te vertrekken of elders werk te zoeken – feitelijk een vorm van contractslavernij.

Deze afhankelijkheidsstructuur versterkte de macht van de ploegbaas en verzwakte het moreel en de weerstand van de arbeiders. Niet zelden leidde dit tot sociaal verval: **de beruchte speellootsen, waar arbeiders hun laatste centen vergokten, en de opiumverkoop, die bewust**

werd aangemoedigd om de koelies volgzzaam te houden, tierden hierdoor welig. De ploegbazen, vaak zelf voortgekomen uit dezelfde bevolkingsgroepen als de arbeiders, werden zo niet alleen uitvoerders van koloniale uitbuiting, maar ook actieve medeplichtigen eraan.

Hun gewetenloze optreden had verstrekkende gevolgen voor generaties arbeiders, die gevangen zaten in een systeem van economische slavernij, schuldenlast en sociale verlamming. Deze geschiedenis maakt pijnlijk duidelijk hoe koloniale machtsstructuren ook van binnenuit werden bestendigd — ten koste van de eigen gemeenschap.

De slachtoffers van het koloniaal systeem

Aanvankelijk vormden Chinese koelies — een term afkomstig uit het Sanskriet, die “sjouwer” of “laagbetaalde arbeider” betekent — het grootste deel van de arbeidskrachten op de koloniale plantages en infrastructuurprojecten in Nederlands-Indië. Hun rol was prominent, vooral in de beginfase van de koloniale

economische ontwikkeling. Echter, in de loop van de 19e eeuw begon deze samenstelling te veranderen.

Vanwege economische overwegingen en sociale spanningen schakelden de koloniale autoriteiten steeds vaker over op de inzet van Javaanse arbeiders. De keuze voor Javanen was niet toevallig: zij werden als volgzamer beschouwd en waren gemakkelijker te rekruteren via het cultuurstelsel en de daarmee verbonden dwangcontracten. Bovendien kwamen zij vaak in gezinsverband, wat leidde tot een ingrijpende verschuiving in het arbeidsmodel. **Vrouwen en zelfs jonge kinderen werden voortaan ook ingezet op de plantages**, met alle gevolgen van dien voor hun welzijn en ontwikkeling.

De groep contractarbeiders werd gaandeweg etnisch diverser. Naast de Javanen bevonden zich onder hen ook Batakkers, Balinezen, Soendanesen, Maleiers, Boyans (migranten uit het Maleis schiereiland), Klings (Tamil-sprekende Indiërs), Bandjarezen, Sumatranen en